

DEOSEBITA CRUZIME: CONȚINUT ȘI REGLEMENTARE JURIDICO-PENALĂ

Larisa BUGA,

doctor în drept, conferențiar universitar interimar,
Institutul de Științe penale și Criminologie Aplicată

SUMMARY

In this article author was studied great cruelty, as sign qualifier offence and, at time, aggravating circumstance, provided criminal law of Republic of Moldova. Great cruelty was study as estimated sign correlated with another signs of offence. It finds suffering is one of a main side of great cruelty.

Keywords: great cruelty, criminal law, sign qualifier, suffering.

REZUMAT

În acest articol autorul a supus studiului subiectul deosebitei cruzimi, în calitate de semn calificativ al componenței de infracțiune și totodată, ca circumstanță agravantă, prevăzută de legea penală a Republicii Moldova. Se analizează deosebita cruzime ca semn estimativ în corelație cu alte semne ale componenței de infracțiune. Se constată că suferința deosebită constituie una din laturile de bază ale deosebitei cruzimi.

Cuvine-cheie: deosebită cruzime, lege penală, semn calificativ, suferință.

Introducere. În acest articol vom încerca o analiză a deosebitei cruzimi, semn calificativ al componenței de infracțiune și circumstanță agravantă, care influențează calificarea și individualizarea răspunderii și pedepsei penale.

Metode aplicate și materiale utilizate. Rezultatele științifice pe care le prezentăm în acest articol au fost obținute prin metode teoretice de cercetare științifică. Una dintre aceste metode este cea a documentării științifice, precum și cea de analiză a conținutului științifico-juridic.

Rezultate obținute și discuții. În legea penală deosebita cruzime este prevăzută în calitate de semn calificativ a unor componente a infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei, ca omorul intenționat (lit. j) alin. 2 art. 145, vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății (lit. e) alin. 2 art. 151, vătămarea intenționată medie a integrității corporale sau a sănătății (lit. f) alin. 1 art. 152, infracțiunile privind viața sexuală - violul (lit. f) alin. 2 art. 171, acțiuni violente cu caracter sexual (lit. g) alin. 2 art. 172; infracțiuni contra patrimoniului - tâlhăria (lit. d) alin. 3 art. 188, șantajul (lit. d) alin. 3 art. 189; infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei

- traficul de ființe umane (lit. g) alin. 2 art. 165 din Codul Penal al Republicii Moldova. La fel, legiuitorul indică săvârșirea infracțiunii prin acte de deosebită cruzime în calitate de circumstanță agravantă (lit. h) alin. 1 art. 77 din Codul Penal al Republicii Moldova, astfel deosebita cruzime poate fi un semn calificativ agravant la comiterea unor infracțiuni.

Teoria dreptului penal atribuie termenul de „deosebită cruzime” la categoria de semnele estimative. Astfel, Pitețchi V. consideră că „estimative sunt noțiunile, conținutul cărora este elucidat în procesul aplicării normelor juridice în limitele prevăzute de lege, prin evaluarea circumstanțelor unui caz concret de către cel ce aplică legea” [1, p. 7]. Un alt savant rus, Ignatenco V. este de aceeași părere cu ideea expusă mai sus, și atribuie la categoria semnelor estimative „semnele tipice neelucidate substanțial de legiuitor și generalizatoare ale noțiunilor juridice, concretizarea cărora se face prin evaluare în limitele unei situații concrete” [2, p. 9]. Academicianul Cudreavțev V. a desemnat semnele estimative sau de evaluare ca fiind acele situații juridice la baza constatării cărora stă conștiința juristului care aplică legea penală, prin

luarea în considerație a prevederilor Codului penal și a împrejurărilor de fapt ce caracterizează cauza penală concretă [3, p. 134]. De pe aceleași poziții penalistul Al. Borodac afirmă că existența noțiunilor definitive în legea penală se explică prin aceea că ele permit a lua în considerație schimbarea condițiilor social-politice și economice, circumstanțele specifice ale cauzei penale, dat fiind faptul că acestea nu întotdeauna pot fi exprimate și consfințite în lege [4, p. 63]. Într-o altă lucrare, același autor susține că semnele de evaluare se stabilesc în interpretările efectuate de însuși legiuitor, de hotărârile Plenului Curții Supreme de Justiție, de practica judiciară, de conștiința juristului [5, p. 69].

Referitor la necesitatea utilizării unor astfel de categorii cum sunt semnele estimative, în teoria dreptului penal dintotdeauna s-au dus discuții și s-au expus opinii controversate.

Astfel, majoritatea autorilor consideră că folosirea semnelor estimative contribuie la exprimarea principiului „completării legii penale”. Cudreavțev V. a remarcat că „existența semnelor estimative în lege este inevitabilă. Acestea sunt utile, dacă sunt stabilite pentru acele cazuri, când sunt necesare

re și când se aplică corect în cazul concret”[6, p. 69].

Eficacitatea legislației penale depinde de capacitatea legii de a regula adecvat procesele care au loc în societate. Realitatea însă este mult mai complicată, multiaspectuală și reflectarea legală a tuturor situațiilor uneori este imposibilă, legiuitorul nefiind „capabil” să reflecte toate aspectele situațiilor concrete. Prin urmare, legiuitorul include în textul legii penale semnele estimative. Semnele estimative atribuie legii penale caracter „dinamic”, or constituie o formă elastică a dreptului. Anume această elasticitate permite instanțelor de judecată să diferențieze răspunderea penală și să individualizeze pedeapsa penală aplicată celui vinovat[7, p. 161].

Luând în considerație că procesele și fenomenele care necesită reglementare de stat sunt foarte dinamice, multilaterale și variate, încât legiuitorul nu de fiecare dată reușește să le stabilească și să le modifice în lege, practica de aplicare a dreptului fiind mai dinamică decât procedura de adoptare a legilor, noi împărtășim ideile expuse mai sus vizând necesitatea păstrării în legea penală a semnelor estimative, din categoria cărora face parte și deosebita cruzime, ceea ce asigură „elasticitatea” reglementării juridico-penale.

Stabilirea și elucidarea noțiunii de deosebită cruzime se modifică de-a lungul timpului, în dependență de cerințele societății: se vor ivi noi forme de manifestare a deosebitei cruzimi, ceea ce va duce la o interpretare diferită a acestei noțiuni atât în teoria dreptului penal cât și în practica de aplicare a normelor juridico-penale.

Legea penală trebuie să fie formulată exact și clar, prin utilizarea unui aparat terminologic care nu lasă loc de interpretări. În doctrina dreptului penal nu găsim unanimitate nici vizând necesitatea utilizării semnelor estimative în legislația penală, dar nici vizând natura

și conținutul semnelor estimative. Unii savanți propun înțelegerea noțiunilor estimative ca categorii relativ determinate, conținutul cărora este apreciat de conștiința juristului care aplică norma juridico-penală, prin luarea în considerație a împrejurărilor cauzei date [8, p. 134]. Alți autori sunt de părerea, că în conținutul semnelor estimative sunt incluse nu doar semnele subiective ale cauzei concrete, dar și semnele obiective care nu depind de cauza dată [9, p. 128]. Împărtășim cea de-a doua opinie expusă iar în conținutul unui semn estimativ, de rând cu semnele schimbătoare, caracteristice pentru fiecare caz aparte, trebuie să fie incluse și semnele permanente, totalitatea cărora indică prezența unui semn estimativ. Poziția expusă o atribuim pe bună dreptate și noțiunii de „deosebită cruzime”.

Prezența semnelor permanente la determinarea semnului estimativ, pe de o parte, va permite diminuarea urmărilor negative în interpretarea normei juridico-penale, or aceasta limitează interpretarea, iar pe altă parte, contribuie la simplificarea procesului de aplicare a acestor semne.

Elaborarea semnelor estimative, în opinia noastră, cade în sarcina doctrinei juridico-penale în temeiul viziunilor formate, jurisprudenței și practicii juridice. Totodată, semnele estimative trebuie să posede caracter universal, or formează temelia noțiunii de semn estimativ în cazul diverselor forme de manifestare. Prezența semnelor estimative ridică eficacitatea și „elasticitatea” legii penale, deoarece contribuie la elucidarea noilor forme de manifestare, îndeosebi a deosebitei cruzimi.

Stabilirea prezenței noțiunii semnelor estimative, în final, cade în sarcina organelor de aplicare a normelor de drept, prin luarea în considerație a semnelor permanente și semnelor specifice fiecărui caz pe calea interpretării acestora,

după următorul algoritm. În procesul activității sale, organele sus-numite apreciază prezența semnelor permanente, care caracterizează deosebita cruzime, călăuzindu-se de explicațiile formulate în teoria dreptului penal. Ulterior, organul de aplicare a dreptului concluzionează vizând includerea sau nu în conținutul semnului estimativ a unui sau altui semn tipic pentru împrejurările faptice. Persoanele care apreciază și determină semnele estimative, trebuie să conștientizeze, că eficiența normei juridico-penale concrete va depinde de explicațiile sale.

Asemenea abordare la determinarea și stabilirea deosebitei cruzimi, în opinia noastră, va contribui la realizarea principiului legalității.

Suferința – ca semn obligatoriu al deosebitei cruzimi. În știința dreptului penal se face accent pe suferință atunci când este vorba de analiza deosebitei cruzimi, ca una din caracteristicile de baza ale acesteia din urmă. Autorul rus, Popov A. înțelege prin „deosebită cruzime” cauzarea suferințelor fizice și/sau morale victimei, altfel spus cauzarea suferințelor multiple, de lungă durată” [10, p. 361]. Utilizarea sintagmei „cauzarea suferințelor victimei” constituie unul din momentele cheie la aprecierea noțiunii de deosebită cruzime. Considerăm că semnele indicate de acest autor, cum ar fi suferințe multiple, de lungă durată, poartă caracter abstract și invocă semne de întrebare: cât de lungi sunt suferințele; care este esența suferințelor multiple etc.

Trișina J., un alt autor rus, remarcă: „prin deosebita cruzime vom înțelege actele de cruzime, sadice și alte acte de acțiune asupra omului, care provoacă suferințe victimei”[11, p. 8].

În opinia savantului Borisenkov N., noțiunea de cruzime trebuie privită în două accepțiuni: a) cruzimea ca trăsătură a persoanei;

b) cruzimea ca trăsătură a faptei. Noțiunea de cruzime ca trăsătură a persoanei corespunde noțiunii de agresivitate, altfel spus acea formă a agresivității negative, care implică nu doar existența unor tendințe destructive în sfera relațiilor de tip „subiect-obiect”, dar și predispoziția și predilecția de aplicare a procedurilor violente în vederea realizării scopurilor sale. Totodată, ea implică existența fie a unei tendințe conștiente de a-i cauza victimei dureri și suferințe, fie a predispoziției pentru aceasta. Pe de altă parte, noțiunea de cruzime ca trăsătură a faptei corespunde noțiunii de agresiune. Cruzimea ca trăsătură a faptei trebuie privită drept cauzare intenționată a unor dureri și suferințe altei persoane, presupunând violarea normelor de conduită general acceptate [12, p. 8]. Autorii autohtoni Brînza S. și Stati V. consideră că cruzimea desemnează doar acea trăsătură a persoanei, care presupune cauzarea conștientă a unui rău altor persoane, sub formă de dureri și suferințe [13, p. 244].

Artiușina O. consideră că deosebita cruzime presupune cauzarea suferințelor fizice sau psihice [14, p. 24], iar Placina T. indică doar la suferințe profunde [15, p. 8]. Potrivit autorilor comentariului Codului penal al Republicii Moldova, noțiunea de cruzime include însușirea de a fi crud, feroce, bestial, barbar, crâncen, precum și pornirea de a avea plăcere de la provocarea sau vederea suferințelor. Sintagma cruzime deosebită semnifică însușirile enunțate manifestate în cel mai înalt grad. Semne ale unei cruzimi deosebite se consideră cazurile în care, înainte sau în procesul săvârșirii omorului, victima a fost supusă torturilor, schingiuirilor sau actelor de batjocură, metodelor pe care vinovatul le aplică cu bună-știință pentru a-i pricinui victimei suferințe deosebite (aplicarea unui număr mare de leziuni corporale, utilizarea unei toxine cu acțiune chinuitoare, arderea de

viu, înecarea, strangularea, lipsirea îndelungată de hrană, apă etc.). Săvârșirea omorului victimei în prezența rudelor apropiate, vinovatul urmărind și dându-și seama că, prin acțiunile întreprinse, le pricinuieste mari suferințe acestora, se consideră ca fiind o manifestare a omorului săvârșit cu deosebită cruzime [16, p. 291].

În practica judiciară, s-a considerat ca omorul este săvârșit prin cruzimi, atunci când faptuitorul a conceput și executat fapta, folosind metode cauzatoare de suferințe prelungite și de maximă intensitate, realizând astfel, alături de rezultatul constând în suprimarea vieții victimei și un al doilea rezultat, constând în chinuirea ei fizică sau morală. Au fost socotite ca întrunind elementele omorului deosebit de grav săvârșit prin cruzime: stropirea victimei cu benzina, după care i s-a dat foc; biciuirea victimei cu sârma împletită; aplicarea de multiple lovituri cu un corp taios și un timp îndelungat, astfel încât să se provoace suferințe prelungite; aplicarea de lovituri care zdrobesc globii oculari ai victimei. Următoarele metode demonstrează manifestarea cruzimii deosebite la săvârșirea omorului [17]: cauzarea unor plăgi multiple (când există probe suficiente care dovedesc intenția de a comite omorul cu deosebită cruzime); jupuirea pielii; turnarea peste victimă a unor lichide inflamabile cărora li se dă foc; provocarea arsurilor cu ajutorul unor obiecte incandescente; arderea sau îngroparea unei persoane vii; utilizarea curentului electric; smulgerea unghiilor; scoaterea ochilor; mutilarea sau secționarea unor părți ale corpului; stropirea cu agenți chimici agresivi; asfixierea mecanică prelungită în timp; otrăvirea, urmată de suferințe prelungite; impunerea victimei să-și sape mormântul; imitarea execuției victimei; privarea de mâncare, apă, somn, de confort termic sau fonic, de alte necesități vitale etc.

Potrivit unor autori autohtoni, noțiunea de cruzime deosebită se îmbină cu acțiuni sadice, adică cu o tendință anormală spre cruzime, plăcere bolnăvicioasă de a vedea pe cineva suferind sau de a pricinui suferințe [18].

Unii autori indică și alt rezultat al deosebitei cruzimi. Așadar, Andreeva L. și Constantinov P. remarcă, că deosebita cruzime constă în cauzarea daunelor altor indivizi în forma unor chinuri și suferințe [19, p. 13]. Cruzimea deosebită demonstrează intenția făptuitorului de a-i cauza victimei suferințe – de ordin fizic sau psihic – care sunt intense, inutile și prelungite în timp. În opinia autorilor Brînza S. și Stati V. „cruzimea este inerentă oricărui omor, deoarece în momentul lipsirii de viață victima suportă dureri fizice și morale, iar omorul săvârșit cu deosebită cruzime presupune o intensitate mult mai mare a acestor dureri, întrucât făptuitorul nu se mulțumește să curme viața victimei. El îi prelungeste agonia, torturând-o, maltratând-o, molestând-o [13, p. 245].

Jurisprudența, în calitate de rezultat al manifestării deosebitei cruzimi, indică doar suferințele și/sau chinul, fără a evidenția alte forme ale urmărilor comportamentului crud.

Considerăm, că chinul constă în comiterea unor acțiuni intenționate îndelungate în timp și neîntrerupte (lipsirea îndelungată de apă, hrană, plasarea într-un loc unde sunt substanțe chimice etc.).

Categoria „chinuri”, după cum remarcă corect Drujcov S., poate fi folosită nu doar ca proces al comportamentului uman, dar și ca rezultat specific „simțit” de victimă. Suferințele și chinurile în acest sens sunt prevăzute ca stare psihofiziologică a victimei, care combină în sine impulsurile de durere și retrăirile sufletești [20, p. 34]. În această privință, suferințele și chinurile sunt evidențiate în calitate de categorii identice.

Din cele expuse mai sus, rezultă clar și fără echivoc, că rezultatul deosebitei cruzimi este **suferința**, nespecifică situațiilor ordinare, **deosebită**. Totodată, în cazul evaluării juridico-penală se va ține seama de faptul că această categorie este una subiectivă, iar înțelesul acesteia se face prin interpretarea literară. Din punctul de vedere al lui Barulin V., „suferința reprezintă disconfortul profund, chinurile, durerile, insatisfacția, senzațiile neplăcute” [21, p. 191].

Potrivit DEX-ului suferința reprezintă suferință fizică suportată de cineva or suferință morală; mâhnire, întristare [22]. Astfel, unul din caracterele suferinței este durerea.

C.И. Ожеров tratează suferința ca durerea fizică sau morală [23].

În știința dreptului penal găsim tratarea noțiunii de „suferință” ca „durere chinuitoare și îndelungată suportată de victimă” [24, p. 99].

Așadar, în cazul săvârșirii infracțiunilor cu deosebită cruzime, rezultatul acesteia sunt suferințele specifice, deosebite, profunde, în legătură cu care apare întrebarea: cui pot fi cauzate aceste suferințe? Cine din cei prezenți la comiterea unei fapte cu deosebită cruzime poate fi supus unei asemenea încercări?

Persoana care suportă asemenea suferințe este victima infracțiunii. În corespundere cu DEX-ul, victima este persoana care suferă un prejudiciu ori o atingere a vieții, sănătății sau integrității sale fizice ca urmare a unei fapte ilicite săvârșite de altcineva [25]. Victima este persoana fizică care a suferit o daună fizică, materială sau morală, la fel, persoana juridică care a suportat un prejudiciu material sau i-a fost adusă atingere reputației profesionale prin infracțiune. Aceasta este o noțiune procesuală, care se caracterizează printr-un complex de drepturi și obligațiuni (statutul procesual), care, însă, se atribuie victimei. Așadar, victimă a infracțiunii poate fi oricare per-

soană fizică sau persoană juridică căreia i s-au adus pagube sau care a suferit daune în urma comiterii infracțiunii. Însă, în cazul infracțiunilor comise cu deosebită cruzime, victima poate fi doar o persoană fizică or anume omul dispune de capacitatea de a suporta suferințe. Este de remarcat, de asemenea și faptul că deosebita cruzime la comiterea infracțiunilor se răsfânge nu doar asupra victimei, dar și asupra rudelor sau apropiaților acesteia. În acest sens, în pct. 5.9 din hotărârea CSJ *Cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor* (art.145-148 CP al RM) este prevăzut: „Despre săvârșirea cu deosebită cruzime a infracțiunii de omor intenționat poate mărturisi nu doar metoda comiterii infracțiunii. În acest sens, unul dintre cele mai răspândite cazuri de omor săvârșit cu deosebită cruzime, ținând cont de ambianța executării lui, este omorul săvârșit în prezența persoanelor apropiate victimei. În cazul când la suferințele victimei asistă alte persoane, deosebita cruzime se manifestă în raport cu victima infracțiunii, nu în raport cu persoanele care asistă la suferințele victimei. Manifestarea cruzimii deosebite față de asemenea persoane nu este cuprinsă de componența de infracțiune prevăzută la art.145 alin. (2) lit. j) CP al RM. De aceea, numai atunci poate fi aplicată răspunderea agravată în baza acestei prevederi normative, când victima suferă intens, prelungit și inutil, întrucât conștientizează că săvârșirea infracțiunii afectează substanțial persoanele apropiate care asistă la suferințele victimei [17]. Dispoziții asemănătoare prevede și hotărârea CSJ despre practica judiciară în cauzele din categoria infracțiunilor privind viața sexuală [26], în conformitate cu care ”Se consideră viol însoțit de torturarea victimei (art. 171 alin. (2) lit. f) CP), atunci când victimei i se provoacă dureri sau suferințe puternice, fizice ori

psihice (de exemplu, victima este supusă șocurilor electrice, este suspendată de mâini, este cauterizată cu agenți termici sau chimici etc.). Violul săvârșit cu bună-știință în prezența unor persoane apropiate victimei trebuie, de asemenea, calificat potrivit art. 171 alin. (2) lit. f) CP. În cazul unei asemenea calificări este necesar să se stabilească că făptuitorul în pornirea sa a avut intenția de a cauza victimei dureri și suferințe deosebite, apreciate ca tortură”.

Doctrina juridică autohtonă în ceea ce ține de infracțiunea de viol, comisă cu deosebită cruzime, consideră că deosebita cruzime demonstrează intenția făptuitorului de a-i cauza victimei suferințe – de ordin fizic sau psihic – care sunt intense, inutile și prelungite în timp. Pornind de la acest mod de interpretare a noțiunii „cruzime deosebită”, menționăm că metoda aleasă de făptuitor mărturisește despre dorința lui de a cauza victimei suferințe deosebite în procesul comiterii violului (de exemplu: cauzarea unor plăgi multiple, utilizarea curentului electric, mutilarea sau secționarea unor părți ale corpului etc.). Despre săvârșirea cu deosebită cruzime a infracțiunii de viol poate mărturisi nu doar metoda comiterii acesteia. În acest sens, unul dintre cele mai răspândite cazuri de viol săvârșit cu deosebită cruzime, reieșind din ambianța executării lui, este violul săvârșit în prezența persoanelor apropiate victimei. Ambianța ce denotă deosebita cruzime se poate exprima și în crearea de către făptuitor a unor condiții care însuflă victimei inevitabilitatea de a se suferi suferințelor, precum și frica, disperarea de a nu putea rezista durerii. În afara de metoda și ambianța comiterii infracțiunii, despre săvârșirea violului cu deosebită cruzime pot mărturisi următoarele circumstanțe: particularitățile victimei infracțiunii (de exemplu, prezența la ea a unor fobii, a unor alergii sau a altor afecțiuni specifice); specificul

motivului infracțiunii (de exemplu, motivele sadice); alte circumstanțe de natură obiectivă și subiectivă care trebuie apreciate cumulativ [13, p. 571-572].

Codul penal în vigoare la art. 133¹ prevede că prin membru de familie se înțelege [27]:

a) în condiția de conlocuire: persoanele aflate în căsătorie, în divorț, sub tutelă și curatelă, rudele, afinii lor, soții rudelor, persoanele aflate în relații asemănătoare celorla dintre soți (concubinaj) sau dintre părinți și copii;

b) în condiția de locuire separată: persoanele aflate în căsătorie, în divorț, rudele, afinii lor, copiii adoptivi, persoanele aflate sub curatelă, persoanele care se află ori s-au aflat în relații asemănătoare celorla dintre soți (concubinaj).

Totodată, art. 134 din CP conține definiția noțiunii de rudenie, și anume [27]: „Prin rudenie se înțelege legătura bazată pe descendența unei persoane dintr-o altă persoană sau pe faptul că mai multe persoane au un ascendent comun. În primul caz, rudenie este în linie dreaptă, iar în al doilea caz – în linie colaterală. Gradul de rudenie se stabilește prin numărul de nașteri. Rudele unuia dintre soți sunt afinii celuilalt soț. Linia și gradul de afinitate sînt asimilate liniei și gradului de rudenie. Rude apropiate sunt părinții, copiii, înfietorii, copiii înfiați, frații și surorile, bunicii și nepoții lor. Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova prevede noțiunea de rude apropiate și oferă interpretarea acestui termen. Așadar, conform p. 41) art. 6 din CPP prin *rude apropiate* vom înțelege copiii, părinții, înfietorii, înfiații, frații și surorile, bunicii, nepoții [27].

În practica judiciară la categoria persoanelor apropiate victimei se atribuie: prieten apropiat, logodnic/ă, concubin/ă etc. Această listă este exhaustivă, fiecare caz urmând a fi cercetat separat pentru delimitarea cercului de persoane apropiate.

Pentru stabilirea semnului calificativ „deosebită cruzime”, instanța de judecată va aprecia dacă apropiaților victimei li s-a comis suferințe deosebite. Savantul Piterțev S., menționează că suferințele deosebite ale apropiaților victimei constau în faptul că aceștia pe lângă moartea victimei, suferă, deoarece nu pot acorda ajutor victimei, iar acest fapt le provoacă alte suferințe deosebite. Conținutul suferințelor deosebite ale apropiaților victimei se determină prin aceea că aceștia au fost și martori la comiterea crimei, iar să le acorde ajutor nu au avut posibilitate. De aceea suferințele sunt deosebite” [28, p. 116].

Un alt autor, Borodin S., a indicat faptul că despre suferințele deosebite ale apropiaților victimei se poate de vorbit atunci, când apropiații conștientizează caracterul faptei ilicite și în același timp, neputința de a acorda ajutor victimei în prezența unor circumstanțe [29, p. 23].

În opinia noastră, imposibilitatea acordării de ajutor victimei din partea unui apropiat nu trebuie să fie considerată ca una din condițiile cauzării suferințelor deosebite. Conștientizarea omorului persoanei apropiate, violării acesteia, cauzării vătămării sănătății sau a altor acțiuni cu caracter sexual acordă acestor suferințe caracter deosebit. Victima este o persoană dragă apropiaților și, viceversa, respectiv, vor suporta suferințe dacă va fi pusă sub amenințare viața, sănătatea sau alte interese legale. A fi martor a unor asemenea fapte înseamnă a trata suferințele acesteia ca suferințe deosebite.

Conștientizarea faptului că infracțiunea a fost deja terminată de către apropiații victimei, nu poate fi atribuită la deosebita cruzime. Astfel, autorul Semernev N. a remarcat „dacă apropiații au văzut doar rezultatul omorului: corpul decedat, atunci fapta cu poate fi calificată ca fiind comisă cu deosebită cruzime” [30, p. 221]. Bineînțeles, în asemenea cazuri, apropiații suferă pierde-

rea persoanei dragi, însă suferințele acestora nu sunt deosebite, reieșind din faptul că nu au fost martorii comiterii crimei. Semnul principal al deosebitei cruzimi îl reprezintă suferințele deosebite pe care la suportă de la urmărirea acțiunilor care sunt îndreptate împotriva persoanei apropiate.

Totodată, Tișchevici S., subliniază că prezența rudelor apropiate la comiterea infracțiunii reprezintă prezența suferințelor deosebite și la victimă. Din punctul de vedere al autorului sus-menționat, chiar dacă victima minoră nu conștientizează omorul rudei apropiate, în asemenea cazuri suferințele deosebite pot fi cauzate însăși victimei. De exemplu, infractorul amenință cu moartea mama și copilul ei, dar mai întâi omoară mama, smulgând copilul din mâinile ei. În asemenea situație, acțiunile făptuitorului pun mama în situația de a-și face griji pentru copilul său. În prezența unor astfel de circumstanțe, retrăind pentru soarta copilului său, mama retrăiește suferințe sufletești, fără a se gândi la soarta sa [31, p. 52].

Concluzii. Astfel, din punctul de vedere al dreptului penal, deosebita cruzime reprezintă o categorie interdisciplinară, deoarece caracteristica cheie a acesteia este suferința specifică prin retrăiri emoționale a victimei sau a altor persoane. Deosebita cruzime se poate manifesta atât în privința victimei și rudelor ei, cât și a altor persoane martori ai infracțiunii. Astfel, persoanelor care sunt martori la comiterea infracțiunii, le poate fi cauzată suferințe deosebite doar în cazul prezenței unei legături specifice cu această crimă. Din punct de vedere al percepției subiective această legătură are specificul său, deoarece în urma amenințării percepe faptul aflării în dependență de vinovat, în legătură cu acest fapt are anumite presentimente, că pe viitor în privința sa se vor comite fapte asemănătoare, ceea ce implică suferințe deosebite acestei persoane.

Referințe bibliografice:

1. Питецкий В. В. *Применение оценочных признаков уголовного закона*. Красноярск, 1995;
2. Игнатенко В. В. *Оценочные понятия в законодательстве об административной ответственности*: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Свердловск, 1989;
3. Кудрявцев В. Н. *Общая теория квалификации преступлений*. Москва: Юридическая литература, 1972;
4. Borodac A. *Drept penal. Calificarea infracțiunilor*. Chișinău: Știința, 1996;
5. Borodac A., Gherman M. *Calificarea infracțiunilor*. Chișinău. Tipografia Centrală, 2006;
6. Кудрявцев В. Н. *Причины правонарушений*. М., 1976;
7. Козаченко И. Я. *Санкции за преступления против жизни и здоровья: обусловленность, структура, функции, виды*. Томск, 1987;
8. Кудрявцев В. Н. *Общая теория квалификации преступлений*. М., 1972;
9. Черепанова Е.В. *Оценочные понятия в УК РФ и их влияние на эффективность применения уголовного законодательства* // Журнал российского права. 2009. №2;
10. Попов А. Н. *Убийства при отягчающих обстоятельствах*. СПб., 2003;
11. Тришина Ж. В. *Особая жестокость как способ совершения преступлений против личности: уголовно-правовые и криминологические проблемы*: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 2009;
12. Н. В. Борисенкова. *Уголовно-правовая оценка жестокости: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук*. Москва, 2005;
13. Brînză S., Stati V., *Tratat de Drept Penal. Partea Specială. Vol. I*. Tipografia Centrală. Chișinău, 2015;
14. Аргюшина О. В. *Убийство с особой жестокостью: уголовно-правовые и криминологические аспекты*: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Нижний Новгород, 2011. р. 8; Попова Н. П. *Ответственность за преступления, совершенные с особой жестокостью*: дис. ... канд. юрид. наук. М., 2005;
15. Плаксина Т. А. *Социальные основания квалифицирующих убийство обстоятельств и их юридическое выражение в признаках состава преступления*: монография. Барнаул, 2006. р. 244; Шайкенова Д. Т. *Убийство, совершенное с особой жестокостью: уголовно-правовые и криминологические аспекты (по материалам Республики Казахстан)*: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. М., 2011;
16. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Alexei Barbăneagră, Gheorghe Alecu, Viorel Berliba, Vitalie Budeci, Trofim Carпов, Valeriu Cușnir, Radion Cojocar, Alexandru Mariț, Tudor Popovici, Gheorghe Ulianovschi, Xenofon Ulianovschi, Nicolae Ursu, Victor Volcinschi. – Ch.: Editura Sarmis, 2009. – 860 p.;
17. Hotărârea Plenumului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art.145-148 CP al RM)” nr. 11 din 24.12.2012, http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=44, accesat 10.12.2016;
18. http://cj.md/uploads/CPRM_Partea_Speciala.pdf, accesat 07.12.2016;
19. Андреева Л. А., Константинов П.Ю. *Влияние жестокости преступного поведения на уголовную ответственность*. СПб., 2002;
20. Дружков С. Н. *Уголовно-правовые функции особой жестокости в составе убийства: вопросы теории и практики*: дис. ... канд. юрид. наук. Екатеринбург, 2002;
21. Барулин В. С. *Основы социально-философ с кой антропологии*. М., 2002;
22. <https://dexonline.ro/definitie/Durere>, accesat la 07.12.2016;
23. Ожегов С. И. *Толковый словарь русского языка* // <http://www.ozhegov.org/words/34691.shtml>; accesat 07.12.2016;
24. *Уголовное право. Особенная часть*: учебник/ Отв. ред. И.Я. Козаченко. М., 2008;
25. <https://dexonline.ro/definitie/victim%C4%83>, accesat la 11.12.2016;
26. Hotărârea Plenumului Curții Supreme de Justiție „Despre practica judiciară în cauzele din categoria infracțiunilor privind viața sexuală” nr. 17 din 07.11.2005; http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=17, accesat la 10.12.2016;
27. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 72-74 din 14.04.2009;
28. Питерцев С. К. *Уголовно-правовое значение присутствия близких потерпевшего при убийстве* // Известия ВУЗов. Правоведение. 1975. №3;
29. Бородин С. В. *Ответственность за убийство с особой жестокостью* // Советская юстиция. 1965. №4;
30. Семернева Н. К. *Квалификация преступлений (части Общая и Особенная): научно-практическое пособие*. Екатеринбург, 2008;
31. Тишкевич С. И. *Квалификация преступлений против жизни*. М. 1991.